

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Rakowsky Iván.*

Cím: *A szépfülő Budapest.*

Forrás: *Budapesti Hírlap.*

Bp.
(Hely)

1929. II. 14.
(Idő)

(Köt. v. füz.)

Osztályozás

Tárgy

725.091

Hely

Idő

"1929"

Személy

A SZÉPFÜLŐ BUDAPEST

Irtá RAKOLSZKY IVÁN dr.

E sorok írója hetekkel ezelőtt mutatott rá egy cikkében arra, hogy Budapest a maga külső képe szerint a befejezetlenségek és félbemaradt ötletek városa. A Bazilikát háttal állították a Váci-körútnak azért, hogy homlokzata előtt széles perspektívát nyissanak a Duna felé. A perspektíva nincs meg, sőt a pótlására szánt kis tér is csak félig van megnyitva és úgy fekszik rá a Bazilika gyönyörű homlokzatára, mint a szemre húzott, félrecepapott kalap. Az Eskü-utat megépítették, az Erzsébet-híd feljárójánál azonban még ma is ijedten húzódik meg az öreg templom a rendezetlen gödör mélyén. A Nemzeti Színházat lebontották, a telke koresolyapályának van bérbe adva. A monumentális Országházzal megkezdtek a felső Dunasor díszítését, de a Felsőház és Margithíd között most is kopott deszkakerítések között aranyifjúság teniszezik a Margithíd két oldalán világesúfjára megengedték az úgynevezett Palatinus-házak építését.

A városépítőnek általában sok nehézséget okoz messzebbre nyúló elgondolásainak és nagyobbra szabott terveinek következetes kivitele. Szabályozási tervek sokáig csak papíron maradnak és hosszú évekbe telik, amíg a szabályozási vonalakat valóban be is építik és a tervezett utca, vagy tér kialakul. Közben jönnek új

generációk és masként gondolkozó emberek, akik a tervet elejtik, módosítanak rajta, vagy eredeti formájából kiforgatják, néha csak azért, hogy egyéni gondolkozásuk oda nem illő paszomántjával díszítsenek rajta. Kétszeresen igaz ez Magyarországon, ahol a közélet minden munkájában a folytonosság, az új ötletek göröngyeivel meghajigált juhászkutya módjára, behúzott farokkal sompolyog félre.

A székesfőváros második feltűnő hibája az utcák méreteinek szerénysége. Nagy forgalmat lebonyolító közlekedési utakat nem mertek merész elhatározással kiszélesíteni akkor, amikor ez még olesón történhetett volna, olyanná, hogy a forgalom igényeinek megfeleljenek. Az Egyetem-utca rövidesen képtelen lesz levezetni a rajta átáramló forgalmat. A széles Városligeti fasor a szűk Király-utcán jut be a városba. A Nagykörút tehermentesítésére rendelt Nagymező-utca csak az Andrassy-út körül mintegy szélszélyszerűen dagad szélessé, hogy aztán északnak és délnek keskeny síkatorokban folytatódjék.

A városszabályozásnak egyik legnagyobb nehézsége éppen abban áll, hogy nemcsak a ma igényeivel kell számolnia, de ki kell elégítenie a jövő fejlődését is. A jövőbe tekintő városszabályozás

azonban pénzt igényel, pénzt pedig szívesen csak arra adnak, ami rögtön kell és senki sem szeret áldozni olyanért, aminek csak hosszú évek múlva lesz haszna. Ezért születnek meg a városokban méretek, amelyek rövid néhány év múlva szűkössé válnak.

Budapesten azonban nemcsak abban van a hiba, amit a hatóságok csinálnak. A város beépítése terén még sokkal súlyosabb bűnök terhelik a magánépítetők lelket. A telkeket könyörtelenül elaprózzák, még a villanegyedekben is úgy, hogy fának, bokornak alig marad helye. A zárt sorban beépített utcavonalakon pedig mindenki csak arra néz, hogy mentől kapzsibb módon kihasználja a teret, kerülvén minden monumentálisabb dísz és különösen óvakodván a szomszédos épületekkel való összhang megteremtésétől. A pesti házak úgy állanak egymás mellett, mintha nem is vennének tudomást egymásról. A hatóságok meg sem követelek az engedélyezési eljárásnál, hogy az épület homlokzati tervét a szomszédos építkezések rajzával kapcsolatosan mutassák be s így a tervezésnél éppen úgy, mint a felülbírálatnál, senki sem törődik a környező városképpel.

Budapestnek hibái a most elemzett három főpontban foglalhatók össze. A nagyobb szabású tervek befejezetlenség, a város utcáiból hiányzik a tágasság és az elaprózott telkeken diszharmonikus összefüggéstelenséggel építenek a háztulajdonosok. Ugy hisszük azonban, hogy mind a három bajon lehet, sőt nem is olyan nehéz segíteni.

A törvényhozás annakidején gondolkodott róla, hogy legyen a fővárosban olyan közhatóság, amely a nagy város-építő terveket bizonyos kontinuitással és a napi politika szeszélyeskedő befolyásától mentesen tudjon végrehajtani. Ez a szerv a Közmunkatanács. Feladatának kezdetben kitűnően meg is felelt. Amit akkor csinált, — Andrassy-út, Nagykörút, Halászbástya, — az sikerült is és teljes egészében befejezést nyert. A Közmunkatanács pozíciója később mintha megrendült volna. Elégedetlenkedett vele a főváros közönsége, mely nem értette meg, hogy a városfejlesztés rendszerességének milyen előnye, ha az irányítás egy, a napi élet zajától távolabb álló, csendben, elvonultan és következetesen dolgozni tudó hatóság kezébe van letéve. Néha haragudtak rá a kormányhatóságok is, mert az államnak kiadást jelentett, holott egy ország fővárosának reprezentatív kiépítése nemcsak arról jó, hogy az állampolgároknak szerezzen állandó és nemes gyönyörűséget, hanem azért is szükséges, mert éppen a főváros külső képe legelső sorban az a tükör, amelyből a külföld kultúránkat, széperzékünket és alkotnitudásunkat megítéli. A tervek befejezetlenül maradásának az tehát az ellenszere, hogy a Közmunkatanács a multak tradícióinak megfelelően és tekintélyének gondos munka útján való helyreállításával és következetes kitartással véggezze a maga feladatát.

A tágasság érdekében való küzdelem egyetlen fegyvere utcák szélesítése, új terrek és sétaterek nyitása, új átjáratok

K. cs. 2. törése, amelyek a forgalmat elosztják és lebonyolítják. Régen az eféle terv sok pénzbe került. Sem az országnak, sem a fővárosnak ma nincs pénze arra, hogy III. Napoleon mintájára, korlátlanul adjon fedezetet az ilyen nagyszabású munkálatok keresztülvitelére. Van azonban másik mód is, amivel célt lehet érni. Útvonalaknak minden kiszélesítése új értékeket szül, amelyek a környező telkek forgalmi árának és belső értékének felszökésében nyilvánulnak. Ma már külföldön a megoldások számos variációjában használják fel ezt az új értéket a városzabályozási tervek kivitelénél. Erre az útra kell lépnünk Budapest közlekedési vonalainak fejlesztésénél is.

A telkek elaprózásának és a városképnek a magánépítetőkkel szemben való megvédésének kérdésében bizonyos hatósági erélyre van szükség. Mint minden közsabályozást kívánó ügyben, itt is szemben áll egymással az az egyik elv, amely szabadságjogként kezel a közérdekkel esetleg szemben is álló minden egyéni elhatározást és az a másik felfogás, amely az általános érdeknek kegyetlen rigorozitással vet alá minden egyéni akaratot. A középutat azonban itt is meg lehet találni. Érvényesítse mindenki játszói egyéni óhajításait azon a kereten belül, amelyet a bölcs higgadtsággal lemérlegelt, minden áron megóvandó közérdek megszab. A telkek elaprózása látszólag szaporítja ugyan a nemzeti va-

gyont, mert az apró telket drágábban lehet eladni. A közérdek azonban nem az, hogy a telekspekuláció gazdagodjék, hanem az, hogy egészséges és tágas lakások épüljenek. Ennek pedig legfőbb előmozdító eszköze, ha nagy telket aránylag olcsón lehet venni. Az egyes városrészek életviszonyaihoz mérve okosan megállapított, vagy megállapítandó telekminimumokat tehát vegyük komolyan, még mielőtt Budapest a telekkiuzsorázás végkép elcsúfított városa lesz. Az építkező pedig építsen olyan stílusban, amelyet ő akar, diszítse a házat belül, ahogyan öneki tetszik, a külső kiképzéssel azonban alkalmazkodjék a környezetéhez. Ha azt hiszi, hogy egyéni joga van arra, hogy úgy csúfítsa el a várost, ahogyan ő akarja, tisztelje viszont szomszédjának egyéni jogát, aki megkövetelheti, hogy az ő már készen álló építkezését egy későbbi építető ne csúfítsa el és gondoljon a városban lakó polgártársaira, akiknek szintén egyéni jogos igénye, hogy a városban szépet lássanak és lakóhelyük külső képeben gyönyörködhessenek.

Azért írtuk cikkünk elé a *szépülő Budapest* címet, mert úgy hisszük, hogy ha fentiek értelmében járunk el, Budapest még szépülni tud és szépülni fog.